

תמיכה בספרים לשנת תשפ"ב

בשנה זו תמך המרכז בהוצאתם לאור של שלושה ספרים שעוסקים בחקר האישה ביהדות:

בפרס הראשון לספר הטוב לשנה זו זכה ספרה של ד"ר משואה שגיב: **שמרנות מהפכנית** –

הפמיניזם ההלכתי בישראל: משפט ושינוי חברתי, שעתיד לראות אור בהוצאת כרמל.

הספר עוסק במאבק לשוויון של הפמיניזם הדתי האורתודוקסי בישראל. הוא מציע מיפוי חדש של שדה השינוי החברתי-משפטי, תוך שרטוט ספקטרום עשיר דרכו ניתן יהיה לנתח את הפעולות השונות שאותן נקט הפמיניזם ההלכתי בישראל. הספר ממלא חסר בולט בניתוח סוציו-משפטי של הדרך בה סוכנות השינוי מבקשות ליישב בין מחויבות להלכה היהודית לבין תפיסה של שוויון נשים. הספר ממפה בצורה רעיונית, סוציולוגית והיסטורית את הפמיניזם הדתי בכלל, והפמיניזם ההלכתי בישראל בפרט ובוחר את מיקומו של המאבק הפמיניסטי הלכתי בתנועה ובתיאוריה הפמיניסטית. באמצעות בחינה מרובת רבדים זו, מוצגת בפעם הראשונה תמונה מקיפה ומעמיקה של הפמיניזם ההלכתי בישראל באמצעות ניתוח ייחודי של שלוש זירות מאבק לשינוי חברתי: הזירה המשפטית, הזירה החברתית, והמרחב שבין המשפט לחברה.

בפרס השני זכו שני ספרים. הראשון הוא ספרה של ד"ר רחל מנקין, **"בנות סוררות משרכות דרכיהן": מרד הנערות בגליציה ההבסבורגית** שעתיד לראות אור בהוצאת מאגנס.

הספר בוחן תופעה שהתקיימה משלהי במאה התשע-עשרה ועד למלחמת העולם הראשונה שבה כמה מאות נערות יהודיות ממשפחות אורתודוקסיות בגליציה ברחו מבתיהן ומצאו מקלט במנזר האחיות הפליציאניות בקרקוב. הספר מתאר פרק נשכח בתולדות יהודי מזרח אירופה בעזרת שחזור סיפוריהן של שלוש מהנערות הללו. לטענתו, המשבר הזה בחברה היהודית המסורתית היה תוצאה של הפרקטיקה לשלוח נערות לבתי ספר פולנים ציבוריים ופרטיים בגליציה, בהתאם לחוק ההבסבורגי, בלא להעניק להן חינוך יהודי מסודר. כשהוריהן ציפו מהן להינשא לאיש שהם בחרו עבורן, רבות מרדו ונמלטו למנזר. זהו המחקר הראשון על נשים יהודיות בגליציה ההבסבורגית, רבות מהן ממשפחות חסידיות. הוא מסתמך על שפע של מקורות בשפות פולנית, גרמנית, יידיש ועברית: תיקים של בתי משפט, חקירות משטרתיות, התכתבויות ממשלתיות, עיתונות וספרות בת הזמן, וחושף את קולותיהן של הנערות ומשפחותיהן. זהו למעשה הספר היחיד העוסק בתמורה בחיים של נערות ממשפחות אורתודוקסיות בתקופה המודרנית ובמשבר שהדבר יצר במשפחותיהן ובקהילה היהודית. הוא גם הספר היחיד שמביא את קולותיהן של נערות ממשפחות אורתודוקסיות בזמן אמת.

הספר השני הוא ספרו של פרופ' מוטי ענברי

Ruth Blau – A Life of Paradox and Purpose, שעתיד לראות אור בהוצאת אוניברסיטת אינדיאנה.

ספר זה מספר את סיפור חייה של אישה מרתקת ביותר, הגיורת רות בן-דוד בלוי. רות נולדה בצרפת בשנת 1920 בשם מדליין לוסט פרייל, למשפחה קתולית בעלת יחסי משפחה מורכבים. בשנות מלחמת העולם השנייה היא הצטרפה למחתרת הצרפתית האנטי-נאצית ועסקה בפעילות נועזת ביותר. אחרי המלחמה היא למדה פילוסופיה ומדע הדתות באוניברסיטת סורבון ובאותה עת גם נישאה, ילדה את בנה היחיד, אוריאל דוידסון, והתגרשה. היא עבדה לשם פרנסתה, הסתבכה, נשפטה והושמה בכלא.

בהיותה בת 32 התגיירה, הפכה לרות בן דוד ודבקה בקבוצה החרדית הקיצונית האנטי-ציונית, נטורי קרתא. לדבקות זו הייתה משמעות מכרעת על חייה. רות הייתה אחת מדמויות המפתח בפרשת "יוסלה שוחמכר", פרשת הברחת ילד שנחטף מידי הוריו על ידי סבו הקנאי על מנת להצילו מחינוך שלסברת הסב יובילו לשמד. לאחר שהילד הוותר במקומות מחבוא שונים בארץ, רות הצליחה בתעוזה גדולה להבריחו לחו"ל ולהחביאו במקומות מסתור שונים. דרמה חשובה אחרת בחייה הייתה השתדכותה ונישואיה לעמרם בלוי, מנהיגם של נטורי קרתא. יש במחקר עיון מעמיק ביחסה של החברה החרדית לזרים ובמיוחד לגיורת, וכן במוסד השדכנות בחברה החרדית ובמוסד הרבנית, 'הרבצן'.

ספר נוסף שזכה לתמיכת המרכז היה הספר **ארץ מולדת: 50 שנות עליית נשים יהודיות מארה"ב, אוטוביוגרפיה קולקטיבית** שיצא לאור בהוצאת מוסד הרצל לחקר הציונות ובעריכת ראש המכון לחקר השואה, פרופ' גיודי באומל-שוורץ, וברברה גטסוף-שונפלד. הספר מספר את סיפורן של 18 נשים צעירות בגילאים שונים ומרקעים מגוונים שעלו ארצה מארה"ב והעלייה הייתה נקודת מפנה בחייהן והשפיעה על המשך דרכן.